

PRIRODOSLOVNI ODJEL — NARODNOG MUZEJA ZADAR

IZLOŽBA
ZAŠTITA PRIRODE
I ČOVJEKOVE OKOLINE

ZADAR — GRADSKA LOŽA
OD 15. XII 1977. DO 31. I 1978.

Ovom izložbom htjeli bismo prikazati dio prirode, dio našeg okoliša i djelovanje čovjeka u njoj. Nije bilo moguće obuhvatiti sve lokalitete i sve probleme s našega područja. Namjera je izložbe da podstakne čovjeka na razmišljanje i racionalno ponašanje prema svome domu — prirodi.

Pojava čovjeka u prirodi bila je vrlo diskretna. On je njen najsavršeniји produkt, ona ga okružuje, vlada njime, njoj se pokorava, od nje strahuje. Čovjek kroz milenije, kao lovac — nomad zadovoljava, kao i sva živa bića, osnovnu egzistenciju — održava goli život. Nema tada nikakvog utjecaja na prirodu i njene pojave. Tisuće godina prolaze dok čovjek sam ne počinje bojažljivo i škrto, sebi stvarati nešto bolje uvjete života. Postepeno koristi šume, formira pašnjake, uzgaja stoku, počinje primitivna obrada zemlje — naziru se počeci djelovanja čovjeka na okoliš. Razvoj je spor i mukotrpan, dug je put od poluge do kotača. Naprežući svoje mišice i razvijajući svoj razum otkriva prirodne zakonitosti, postepeno ovladava njima, prestaje se bojati prirode. Svoj um je satkao u tehnološki i ekonomski napredak. U stanju je da razmješta sile, mijenja tokove rijeka, gradi brane, putove, vrši melioracije, savladuje zračni i interplanetarni prostor. Taj civilizirani čovjek postao je moćan; za njega skoro više i nema neizvodivih radova i projekata, samo ako za to ima dovoljno novaca. I dok priroda svojim zakonitostima uspijeva održati ravnotežu i sklad, pojavljuje se dakle moćan čovjek sa svojim razumom, svojim velikim mogućnostima i svojim potrebama. Time su povećane mogućnosti grešaka pri uplitanju čovjeka u prirodu. Zamisli i zahvati koje je učinio

i koje je spreman učiniti, ne donose uvijek boljitak životu. Teško je uvijek nešto učiniti bolje od prirode — te naše vječite učiteljice. U eri industrijalizacije, aglomeracije građevina, ljudi na malim prostorima, saobraćaja, zahvatima za rekreacijom, sve to uzrokuje ubrzano uništavanje i likvidaciju prirodnih vrijednosti. Moderan čovjek zadovoljava svoje trenutne potrebe, ali uz visoku cijenu. U tom procesu nemilice, često neracionalno, koristi bogatstva prirode, narušavajući biološke procese, pretvarajući mnoge predjele svoga okoliša u pustoš, rijeke u kanale otpadnih voda, šume u krš, zagađuje zrak, truje se novim »modernim« proizvodima nauke. Taj napredak suvremenog čovjeka na najboljem je putu da uništi njega samoga i život na zemlji. Granice, poput državnih, u prirodi ne postoje. Zagađenja i štetna djelovanja bilo gdje na našoj planeti odražavaju se negativno na zdravlje ljudi. Zdrave uvjete života, prirodne ljepote naše domovine, ili od čovjeka oplemenjene i skladno oblikovane krajolike dužni smo očuvati za sebe i buduća pokoljenja. Ona su utočište čovjekova zdravlja, stabiliteta ličnosti, inspiracije a time i produktivnosti.

Trebale su proći tisuće godina da čovjek postigne ovakav razvoj i napredak, a sada, na žalost, pravimo ovakve izložbe, koje su krik — apel da čovjek u razmahu svoga uma, svoje moći ali i svoje velike sebičnosti ne uništi samoga sebe.

Ustinka SABIĆ

Rukovodilac
Prirodoslovnog
odjela

KATALOG

I Fotografije

1. Tekst o zagađenju mora
2. Kupači oko šahta ispred stambene zgrade, Ulica JNA br. 12, Zadar, 69 x 99 cm
3. Ispusni kanal stambenog bloka Ulica Rade Končara, Mljekare, Danila Štampalije, Mehanizacije i Put Stanova u Jazinama, Zadar, 69 x 99 cm
4. Ispusni kanal Kožare, Zadar, 69 x 99 cm
5. Zagađivanje mora u Jazinama, ispred kuće, Ulica Nikole Tesle br. 3, Zadar, 69 x 99 cm
6. Tekst o zagađenju voda
7. Primjer ispravnog bunara, 69 x 69 cm
8. Seoski bunar Lokvenjak i način korištenja, Škabrnje, 69 x 99 cm
9. Seoski bunar Lokvenjak — oštećenje krune i zaštitne betonske površine, Škabrnje, 69 x 99 cm
10. Seoski bunar Skobljar, Privlaka, 69 x 69 cm
11. Nakupine smeća na putu od Borika prema Bokanjcu, odvojak od ceste prema Ninu, 69 x 99 cm
12. Deponij smeća pored borove šume u turističkoj zoni između Kožina, Bokanjca i Puntamike, 69 x 69 cm
13. Deponij — grad smeća u turističkoj zoni između Kožina, Bokanjca i Puntamike, 69 x 69 cm
14. Deponij — hrpe smeća visoke 3 do 4 m nadlijeće jato galebova u turističkoj zoni između Kožina, Bokanjca i Puntamike, 69 x 69 cm
15. Gradski deponij u turističkoj zoni između Kožina, Bokanjca i Puntamike, 69 x 69 cm
16. Otpaci u kantama, Koruška ulica, Zadar, 69 x 89 cm
17. Primjer bespravne izgradnje koja degradira i okupira najvrednije zone, Uvala Kostanje, Otok Ugljan, 69 x 99 cm
18. Izmjena pejzaža, Rovanjaska, 69 x 69 cm
19. Posječeni borovi, a zatim miniran koridor 3 do 10 m od saobraćajnice zbog rješavanja kanalizacionog i vodovodnog čvora, borova šuma uz zapadnu obalu Crvene luke, Biograd na moru, 99 x 69 cm
20. Bor stradao nakon miniranja, borova šuma uz zapadnu obalu Crvene luke, Biograd na moru, 99 x 69 cm
21. Nakupine ambalaže na prostoru predviđenom za auto kamp, Galićeva draga — 100 m zračne linije od turističkog objekta u Crvenoj luci, Biograd na moru, 69 x 99 cm
22. Podrezani čempres ispred kuće Zečević; zaštićen drvodred čempresa, Biograd na moru, 99 x 69 cm
23. »Zeleni hrast« spomenik prirode kod Latinskog Islama, 69 x 60,5 cm
24. Saharun — panorama, Dugi otok, 69 x 99 cm

25. Plaža Saharun zagađena velikom količinom mazuta, nakupinama algi i mnoštvom plastičnih otpadaka, Dugi otok, 69 x 69 cm
26. Ostaci paljenja vatre pored borove šume na plaži Saharun, Dugi otok, 69 x 60,5 cm
27. Klifovi — vanjska strana jug-zap. dijela Dugog otoka, 69 x 91 cm
28. Klifovi — otok Mrtovnjak, Kornatsko otočje, 69 x 99 cm
29. Kanjon Zrmanje, 69 x 99 cm
30. Kanjon Zrmanje, 69 x 99 cm
31. Pregradna masa i dovodni cjevovod za crveni mulj T. G. Obrovac, 69 x 69 cm
32. Mali asfaltirani bazen volumena 700.000 m³, T. G. Obrovac, 69 x 69 cm
33. Kolektor za sakupljanje lužnatog filtera, T. G. Obrovac, 69 x 69 cm
34. Detalj kolektora za sakupljanje lužnatog filtera, T. G. Obrovac, 69 x 69 cm
35. Proboj Velike Paklenice u masivu Velebita, 69 x 60,5 cm
36. Proboj Velike Paklenice u masivu Velebita, Nacionalni park Paklenica, 69 x 60,5 cm
37. Vransko jezero — široko područje trske, Pakoštane, 69 x 99 cm

II Grafikoni

38. Grafikon o zagađenju mora, 80 x 120 cm
39. Grafikon o zagađenju voda, 80 x 120 cm

III Karta

40. Zaštićeni objekti na području općina Zadar, Obrovac i Biograd na moru, 170 x 190 cm

IV Postament

41. Prospekti o pesticidima
42. Pesticidi su otrovi! — tekst
43. Pčelari, Vaše su pčele ugrožene! Zaštitite ih od pesticida! — tekst

V Postament

44. Proizvodnja kisika bitnog za održavanje života — maketa, 200 x 120 cm

VI Dijaprojekcije

45. I program: Problem voda, mora i zraka te krutih otpadaka
46. II program: Zagađenje pesticidima
47. III program: Kanjon Zrmanje i Tvornica glinice Obrovac
48. IV program: Paklenica, Rovanjaska i divlja izgradnja
49. V program: Vransko jezero i zelene površine
50. VI program: Kornatsko otočje, Telašćica, klifovi Dugog otoka i Saharun

NARODNI MUZEJ - ZADAR

Odjel ZA DOKUMENTACIJU

Br. B-64

Fotografije: Antun Travirka, pod red. brojem: 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 i 37;

Ante Brkan, pod red. brojem: 24, 25 i 26;

Higijenski zavod, Zagreb, pod red. brojem: 7

Uvećanja fotografija: Nenad Gattin

Dijapozitivi: Antun Travirka, teme pod red. brojem: 45, 47, 48, 49 i 50 (osim Saharuna);

Ustinka Sabić, tema pod red. brojem: 50 (Saharun);

Poljoprivredna stanica, Zadar, tema pod red. brojem: 46

Tekstovi: O pesticidima — Poljoprivredna stanica Zadar

O Glinici — Ustinka Sabić prema podacima T-G-O

O moru i vodama-bunarima — Ustinka Sabić prema podacima Službe za higijenu i epidemiologiju Medicinskog centra, Zadar

Sve ostale tekstove — Ustinka Sabić

Grafikoni: prema podacima Službe za higijenu i epidemiologiju Medicinskog centra, Zadar

Crteži na maketi: Ljubo Ivanov

Karta: prema studiji o zaštiti prirode na području općine Zadar i popisu posebno zaštićenih objekata prirode u Hrvatskoj. Kartografski prenos i izrada karte: Branka Nedved

Obrada izložbe: Ustinka Sabić
Postava izložbe: Sofija Petricioli, Ustinka Sabić i
Antun Travirka
Obrada i oprema kataloga: Ustinka Sabić
Tehnička rješenja: Antun Travirka
Tehnički suradnik: Marko Opačić
Plakat: Ratko Petrić, akad. kipar, Zagreb
/ prema fotografiji A. Brkana
Izdavač: Narodni muzej, Zadar
Tisak: »Narodni list« Zadar 1977.
Naklada: 1000 primjeraka